

## Programnämnd samhällsbyggnad

### Remiss av delbetänkande - Koll på anläggningen (SOU 2015:42)

#### Sammanfattning

Örebro kommun har fått delbetänkandet *Koll på anläggningen* (SOU 2015:42) remitterad från näringsdepartementet. Utredningens uppdrag är att göra en översyn av järnvägens organisation. I utredningens föreliggande andra steg lämnas förslag till förbättringar av järnvägssystemets organisation. Den tonvikt som regeringen lägger vid frågan om underhåll har föranlett ett fokus på denna fråga. Utredningen analyserar utvecklingen av underhållsmarknaden, utvärderar avtalen mellan Trafikverket och spårentreprenörsföretagen, bl.a. avseende möjligheten att ta hänsyn till behov av omplanering av banarbeten för att säkerställa trafikens framkomlighet. Vidare ingår en utvärdering av vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa Trafikverkets kunskap om statens järnvägsinfrastruktur, utvärdering och analys av behov av åtgärder för att säkerställa att Trafikverket i egenskap av infrastrukturförvaltare kan ta det samlade ansvaret för utförande och uppföljning av underhållet. Slutligen ingår en utredning av förutsättningarna för Trafikverket att utföra besiktning och kontroll av järnvägsanläggningen. Kommunen ser positivt på utgångspunkterna för framtagandet av delbetänkandet, det metodiska angreppssätt som präglar den samt förslagen till fortsatt arbete. Kommunen bedömer att en högre grad av transparens beträffande Trafikverkets arbete kan bidra till kunskapsmässigt sett mer likställda parter och därmed till en ännu mer konstruktiv dialog. Kommunen vill framhålla vikten av att kommande arbete med framtagande av metoder och arbetssätt löpande och på ett enkelt sätt kommer att kunna följas av externa parter, t.ex. i form delrapporter.

#### Förslag till beslut

Stadsbyggnads förslag till Programnämnd samhällsbyggnad:

- Yttrandet över remissen Koll på anläggningen (SOU 2015:42) antas och överlämnas till Näringsdepartementet.

#### Ärendet

Örebro kommun har fått delbetänkandet *Koll på anläggningen* (SOU 2015:42) remitterad från näringsdepartementet med en inbjudan att lämna synpunkter på förslagen eller själva materialet i betänkandet. Svaret ska vara departementet tillhanda senast den 18 september 2015.

Utredningens uppdrag är att göra en översyn av järnvägens organisation, som i detta sammanhang ska betraktas i vid mening. I utredningens första steg gjordes en nulägesbeskrivning och en inventering av problem- och förbättringsområden med förslag på inriktning för det fortsatta utredningsarbetet. Den delen av uppdraget behandlades i delbetänkandet *En enkel till framtiden?* (SOU 2013:83).

I utredningens föreliggande andra steg lämnas förslag till förbättringar av järnvägssystemets organisation. Regeringen har preciserat denna del av uppdraget genom att besluta om ett tilläggsdirektiv där sju områden pekades ut för fortsatt analys: järnvägens framtida utveckling, rollfördelning och samordning, transporttjänster av god kvalitet på en öppen marknad, användning och tilldelning av kapacitet, byggande och underhåll av infrastrukturen, tillgång till tjänster samt reglering, tillsyn och uppföljning.

I ett nytt tilläggsdirektiv pekade regeringen ut byggande och underhåll av infrastrukturen som ett särskilt angeläget område för en tidigarelagd delredovisning avseende vissa frågor och kompletterade också uppdraget. Föreliggande delbetänkande utgör en lägesrapport avseende hittills utfört arbete med att analysera utvecklingen av underhållsmarknaden, utvärdera avtalen mellan Trafikverket och spårentreprenörsföretagen, bl.a. avseende möjligheten att ta hänsyn till behov av omplanering av banarbeten för att säkerställa trafikens framkomlighet. Vidare ingår en utvärdering av vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa Trafikverkets kunskap om statens järnvägsinfrastruktur, utvärdering och analys av behov av åtgärder för att säkerställa att Trafikverket i egenskap av infrastrukturförvaltare kan ta det samlade ansvaret för utförande och uppföljning av underhållet. Slutligen ingår en utredning av förutsättningarna för Trafikverket att utföra besiktning och kontroll av järnvägsanläggningen.

Regeringen har angett att den ser ett behov av att öka de resurser som är avsatta för *underhåll* av statens järnvägsanläggning, samtidigt som det enligt regeringen krävs organisatoriska förändringar. Särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om avvägningen mellan internt och externt bedriven underhålls- och besiktningsverksamhet. Den tonvikt som regeringen lägger vid frågan om underhåll har föranlett ett fokus på denna fråga varför utredaren signalerar behov av att senare återkomma till fördjupade studier och resonemang om ett antal av redan nämnda frågor som i betänkandet istället har hanterats mer översiktligt.

Betänkandet innehåller förslag, nedan återgivna i något förkortad version:

1. *Kunskap om anläggningen och dess användning.*

Trafikverket bör bygga upp ett underhållssystem, vilket innebär att ta fram systemstöd, metoder, arbetssätt för att ge en aggregerad bild av anläggningen, dess tillstånd, kostnad för att byta komponenter etc. Trafikverket bör tydliggöra ansvar för insamling av data. Det metodiska och långsiktiga arbetet ska ha tydlig hemvist i organisationen och Trafikverket bör förstärka sin organisation för att i egen regi kunna utföra mer tillståndskontroll i form av underhållsbesiktning.

2. *Planering*

Trafikverket bör bygga upp systemstöd, metoder och arbetssätt för planering av underhåll, ta fram en nationell underhållsplan baserad på anläggningens tillstånd och användning. Underhållsplanen bör vara underlag för prioritering av underhållsåtgärder och tydliggöra konsekvenser för enskilda banor. Ansvarsfördelning och rutiner för beredning av

åtgärder ska förtydligas, särskilt inom och mellan verksamhetsområden. Möjligheten till samplanering av underhåll, re- och nyinvesteringar ska utvecklas för att minska trafikpåverkan.

3. *Beställning*

Vid upphandling bör Trafikverket ta en större hänsyn till den trafikpåverkan som entreprenörens behov av tid i spår orsakar.

4. *Utförande*

Trafikverket bör tillsvidare fortsätta att använda externa entreprenörer för underhållsåtgärder. Dock ska man även fortsatt själv kunna avgöra i enskilda fall om egen regi eller utförande med entreprenörer ur effektivitetssynpunkt är att föredra, bl.a. med hänsyn till förutsättningar för reell konkurrens.

5. *Uppföljning och återkoppling*

Trafikverket bör utveckla systemen för rapportering av besiktningssynpunkter och genomförda åtgärder som en del av utvecklingen av ett underhållssystem, utveckla metoder och arbetssätt för uppföljning av effekter av åtgärder och på trafik, förstärka egna organisationen för att förbättra leveranskontrollen av entreprenörernas arbete samt följa upp entreprenörernas kompetens och behörighet.

6. *Trafikverkets ledning och styrning*

Trafikverkets ledning och styrning bör genomlysas med utgångspunkt i uppdraget som infrastrukturförvaltare utifrån gällande regelverk. Genomlysningen bör ge underlag för en förändring av intern ledning och styrning. Det kan enligt förslaget övervägas om regeringens styrning av myndigheten bör utvecklas för att bli tydligare och mer ändamålsenlig.

### **Kommunens synpunkter**

Kommunen sätter värde på möjligheten att lämna synpunkter i en fråga av stor betydelse för regionens utveckling. Delbetänkandet berör frågeställningar av komplex natur som kommunen avstår från kommentera i detalj, t.ex. samspelet mellan organisation och regelverk. Kommunen ser dock positivt på utgångspunkterna för framtagandet av delbetänkandet, det metodiska angreppssätt som präglar den samt förslagen till fortsatt arbete.

Det framgår med tydlighet av remissmaterialet att det till exempel saknas en samlad kunskap om infrastrukturanläggningarnas beskaffenhet och att ansvar kan förtydligas liksom att metoder för styrning kan utvecklas. Behov finns även av en nationell underhållsplan. Med förbättringar på dessa områden bör kommunen sannolikt lättare få tydliggjort hur prioriterad vitala anläggningar som t.ex. Örebro bangård är för Trafikverket, sett i relation till andra objekt. En högre grad av transparens beträffande Trafikverkets arbete kan också bidra till kunskapsmässigt sett mer likställda parter och därmed till en ännu mer konstruktiv dialog.

Kommunen vill framhålla vikten av att arbetet med framtagandet av metoder och arbetssätt löpande och på ett enkelt sätt kan följas av externa parter, t.ex. i



ÖREBRO

2015-08-06

Sam 370/2015

form delrapporter. Dessa bör redovisa skälen för såväl valda som bortvalda förslag så att de slutliga vägvalens underbyggnad kan framstå med tydlighet.

**Beredning**

Ärendet har beretts av Stadsbyggnad för Programnämnd samhällsbyggnad.

Patrik Ståhl  
planeringsingenjör Stadsbyggnad